

**การศึกษาและพัฒนาแนวทางการสนับสนุนการดูแลสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัย
ลำปางโดยการมีส่วนร่วมของรัฐ ท้องถิ่นและชุมชนตำบลสามง่าม
อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร**

พรณิภา พลอยกิติกุล

กลุ่มงานด้านบริการปฐมภูมิและองค์กรรวม

โรงพยาบาลสามง่าม อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ที่มาปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะที่ 4 (stage 4) ของการเปลี่ยนแปลงประชากร กล่าวคือเป็นช่วงที่อัตราการเกิดและอัตราการตายต่ำ โดยประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่เป็นคลื่นระลอกสองของสังคมผู้สูงอายุโลก และมีอัตราการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ใช้เวลาประมาณ 20 - 22 ปี ที่สัดส่วนผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไปต่อจำนวนประชากรรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.0 (Aging society) เป็นร้อยละ 14.0 (Aged society) ซึ่งประเทศไทยนับว่ามีอัตราเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี 2553 และเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มตัวในปี 2573 ทำให้ประเทศไทยมีเวลาในการเตรียมพร้อมคนและระบบที่จะรองรับผู้สูงอายุในระยะสั้น (ปีพ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๓) ปราบปรามการที่เกิดขึ้นในสังคม พบว่ามีผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้นในสังคมไทย ซึ่งสืบเนื่องมาจากโครงสร้างประชากรในปัจจุบันที่แต่ละครอบครัวมีลูกน้อย ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว และจากภาวะสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมือง คนเข้าสู่สังคมบริโภคนิยม มีอัตราการหย่าร้างสูงกว่าสังคมไทยยุคที่ผ่านมา เด็กไม่ได้ถูกเลี้ยงดูจากพ่อแม่แต่ได้รับการตามใจเพื่อทดแทนเวลาที่ขาดหายไป โดยมีข้อมูลสนับสนุนจากรายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย พ.ศ. 2545 - 2549 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า ครอบครัวไทยเผชิญกับปัญหาการขาดความตระหนัก ในบทบาทหน้าที่และมีความแตกแยก ส่งผลกระทบต่อความอบอุ่นของครอบครัวไทย ซึ่งอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไขในเขตตำบลสามง่าม รับผิดชอบทั้งหมด 16 ชุมชน จำนวนประชากร 9,351 คน มีผู้สูงอายุอายุ 60ปีขึ้นไปจำนวน 1,919 คน คิดเป็นร้อยละ 20.52 ของประชากรทั้งหมด เนื่องจากตำบลสามง่ามเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างและความเป็นอยู่ของครอบครัวส่งผลให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะอยู่ตามลำพังมากขึ้น และทางตำบลสามง่ามที่ผ่านมาไม่เคยมีการสำรวจผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการเยี่ยมบ้านและการรับข้อมูลจากอสม. ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น ไม่มีการดำเนินการวิเคราะห์หรือสำรวจเพื่อนำมาปรับการให้บริการหรือดูแลอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ดังนั้นจึงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นเพื่อที่จะศึกษาและพัฒนาระบบสนับสนุนการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มผู้สูงอายุตามลำพัง โดยการมีส่วนร่วมของรัฐ ท้องถิ่น ชุมชนโดยดำเนินการทั้งหมด 16 ชุมชน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยนำไปสู่ สุขภาวะที่พึงประสงค์ในผู้สูงอายุตำบลสามง่าม

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุที่อาศัยโดยลำพัง และพัฒนาแนวทางการสนับสนุนทางสังคม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประชากรที่ศึกษาประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ลำพังในเขตตำบลสามง่าม ผู้บริหารสาธารณสุขและผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุระดับอำเภอ ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุระดับตำบล/อำเภอทุกแห่ง ในพื้นที่เป้าหมาย ผู้สูงอายุที่มีภาวะพลัดปลั่ง ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังที่มีภาวะเจ็บป่วย ชุมชน/กลุ่มผู้สูงอายุและ อาสาสมัครสาธารณสุข

เครื่องมือเชิงปริมาณ

แบบสำรวจสถานการณ์การสนับสนุนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และแบบสอบถาม ตามลักษณะการอยู่ลำพังของผู้สูงอายุ เครื่องมือเชิงคุณภาพได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยผู้ร่วมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีปัญหามากที่สุดในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทร สำหรับการศึกษาระบบสนับสนุน จำเป็นต้องกำหนดบทบาทที่เป็นภารกิจหลักและรองให้มีความชัดเจน และสามารถพัฒนาต่อยอดผ่านการขับเคลื่อนในภาครัฐ จากการศึกษานี้สอดคล้องกับปัญหาที่พบในการวิจัยอื่นๆ แต่การแก้ปัญหาต้องมีแนวทางที่เหมาะสมในพื้นที่นั้นๆ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ข้อเสนอแนะ ควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนตั้งแต่ระดับจังหวัด และสามารถนำสู่ปฏิบัติได้ทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

บุญทิพย์ สิริธรงค์ศรีและคณะ.(2554).ความต้องการและผลกระทบของผู้สูงอายุที่ดำรงชีวิตอยู่ตาม
ลำพัง.วารสารพหุฒาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ วพสว พ.ศ.2554 ปีที่ 12 ฉบับที่ 3
(กันยายน-ธันวาคม)

ปีพมา เจริญวิศิษฐ์สกุล.(2551).อนาคตสังคมผู้สูงอายุมุมมองเศรษฐกิจมหาภาควารสารเศรษฐกิจ
และสังคม ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 (มค- มีค. 2551) หน้า7:25 สืบค้นจาก public-policy/65-
publicpolicy- seniors.html.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย(มส.ผส.). (2555). รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุ
ไทย ปี 2553.กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีคิวพี จำกัด

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย(มส.ผส.). (2551). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยพ.ศ.
2550.กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีคิวพี จำกัดสืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2556 จาก
<http://www.thaihealth.or.th/partner/blog/8169>

ชื่อผู้ติดต่อ : นางสาวพรณิภา พลอยกิติกุล โรงพยาบาลสามง่าม จังหวัดพิจิตร โทร 089-7046481